

והאמין בה'

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת לך לך

- ♦ יציאה מחוץ לארץ – מדרגה בפני עצמה ♦ כיצד אברהם אבינו הכיר את בוראו ♦
- ♦ תיאור התהליך של הכרת ה' מעצמו ♦ האמונה מופיעה מהעומק הפנימי ♦ ימי
- ♦ ההמתנה והאחדות ♦ מלחמת ה' ♦ האחדות החיצונית מבטאת אחדות פנימית ♦
- ♦ מדרגת הקדושים הי"ד ♦ הכוח לנצח את הרשע ♦ כיצד משמרים את האחדות
- ♦ המערכה הרוחנית – אחריות לומדי התורה ♦ לימוד זכות

נתחיל בפרשת השבוע ואחר כך נעסוק גם בענייני דיומא.

היציאה מחוץ לארץ – מדרגה בפני עצמה

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמְוֹלָדֶיךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֵרָאָךְ"
(בראשית יב, א).

יש כאן שני דברים, "לך לך מארצך", "ואל הארץ אשר אראך", עצם היציאה מחוץ לארץ כבר יש בה מעלה גדולה, כי יש טומאה בארץ העמים, אמנם זו טומאה שגזרו חכמים, אבל מה שחכמים גזרו הוא משום שיש בחוץ לארץ קלקולים. אז אמנם זה לא גדר טומאה דאוריתא, אבל באופן רוחני גזרו חכמים טומאה על ארץ העמים. לכן עצם היציאה מחוץ לארץ, 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך', זו כבר מטרה בפני עצמה, ומעלה גדולה. יוצאים מבחוץ "אל הארץ אשר

אראך" – שזו עוד מדרגה, לבוא לארץ ישראל שהיא ארץ המעלה, ארץ הקודש, ארץ החיים, ארץ ה'.

יש גם מצבי ביניים, יש אומרים שעבר הירדן זה לא ממש ארץ ישראל, אבל זה גם לא חוץ לארץ. הגמרא במסכת מנחות (סט:) שואלת חיטים שירדו בעבים האם אפשר להביא אותן לשתי הלחם? כי כתוב בתורה להביא את התבואה "ממושבותיכם" משמע שצריך להביא מארץ ישראל, אז שואלת הגמ' מה הדין? האם זה צריך להיות רק ממושבותיכם או העיקר שזה לא יבוא מחוץ לארץ, כלומר יהיה מצב כזה של חיטים שהן לא מארץ ישראל ולא מחוץ לארץ, הן ירדו מהעבים מהשמיים בדרך נס, האם חיטים כאלה כשרות למנחות? האם ממושבותיכם זה דווקא שיגדלו בארץ ישראל? או אם לא גדלו בחו"ל זו כבר מעלה גדולה, ומה שכתוב ממושבותיכם זה לאפוקי מחוץ לארץ. זאת אומרת, יש מצבי ביניים, טומאת חוץ לארץ זה חיסרון, וארץ ישראל זו מעלה.

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך", זה הדיבור הראשון אל אברהם אבינו, אבי האומה הישראלית, לך לארץ ישראל.

כיצד הגיע אברהם אבינו להכרת בוראו

חז"ל אומרים שאברהם אבינו הכיר את בוראו מעצמו, המדרש פותח:

"ר' יצחק פתח משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה הזאת ללא מנהיג?" - יכול להיות שיש בניין מפואר כזה שאין לו מנהיג, מישהו בנה את זה, בטח למישהו יש בעלות על זה. "הציץ עליו בעל הבירה ואמר אני הוא בעל הבירה". כלומר, אברהם הסתכל בכל העולם. וראה את העולם הנפלא הזה, עולם מלא חכמה, גדול עצום, כל המסתכל על העולם מתמלא התפעלות, מי הבורא? מי עשה את כל זה? שואל אברהם אבינו. אברהם אבינו היה אדם חושב, גם הלך להתייעץ אצל המומחים, היו בזמנו גם כן אנשים מומחים, פרופסורים, פילוסופים, תיאולוגים, שאל אותם, אמרו לו

הפסילים הם עשו ועושים את הכול. המדרש אומר לנו שאבא של אברהם אבינו היה מוכר פסילים, יום אחד האבא היה עסוק, והוא ביקש מאברהם אבינו שימכור את הפסילים במקומו, בא אליו אדם לקנות פסל אז שאל אותו בן כמה אתה אמר לו אני בן 50, שאל אותו אברהם ואתה הולך לקנות פסל בן יום אחד שעכשיו עשו אותו? הרי אתה כבר בן 50 שנה? אתה לא צריך לקנות אליל יותר מבוגר ממך? כל אחד שבא לקנות היה שואל אותו. ואז אשה אחת באה והביאה לו קערה מלאה אוכל שייתן לפסילים. אברהם אבינו לקח את הקערה הזאת, שבר את כל הפסילים, והשאיר את המקל ביד הפסל הראשי הגדול ביותר. בא אליו אביו, ואמר לו מה עשית מה קרה פה? אמר לו, תראה אשה אחת הביאה כאן אוכל והתחילו כאן לריב כל הפסילים, כל אחד רצה לאכול ראשון, והתחילו לריב והיכו זה את זה, עד שהמלך של הפסילים האלה שבר את כולם. אמר לו אבא שלו, פסילים לא יכולים לשבור, אז הוא אומר לו אז למה אתה עובד אותם?!"

זו אגדה ידועה ששמענו אותה בילדותנו. אברהם חיפש לדעת מי הוא בעל הבירה. לפי ביאורם של חז"ל כך היה, לפי שהיה אברהם אבינו אומר תאמר שהעולם הזה בלי מנהיג לא יכול להיות, מוכרח להיות שמישהו עשה את כל הבריאה הגדולה הזאת. אז הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם. הייתי אומר שזה היה בכמה שלבים. חז"ל אומרים את הדברים באופן תמציתי, אברהם אבינו הבין כבר שיש משהו מאחורי כל הבריאה, מאחורי כל העולם, מוכרח להיות שמישהו מנהיג אותו. והוא גם התפעל מהבריאה והבין שמישהו שהוא חכם מאוד גדול, עשה בריאה כזאת נפלאה. והוא גם התפעל מטובו שהוא נותן לחם לכל בשר שכל הבריות יש להן מה לאכול, והוא זן ומפרנס לכל ומיטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא, ומתפעל מטובו גם של הבורא. הוא עוד לא יודע מיהו, עוד לא נפגש אתו, אבל הוא מבין שיש מישהו שמנהל את כל זה בחכמה מאד גדולה ובטוב לב גדול מאוד. ואברהם אבינו מתחיל לשפר את מידותיו בהתאם לכך. יש כאן מישהו שהוא המקור, והוא חכם וטוב, הוא רוצה להתחבר ולהתקשר אתו, רוצה להכיר אותו, ואז הציץ עליו הקב"ה.

במקום אחר חכמים שואלים מהיכן יודעים שאברהם אבינו קיים את כל התורה כולה? שכתוב: "וישמור משמרתי מצוותי חוקותי ותורותי" ואמרו חכמים שאברהם שמר את כל התורה ואפילו עירוב תבשילין (יומא כח:), מי לימד אותו, אומרים חכמים מהיכן למד אברהם את התורה - רבי שמעון אומר נעשו שתי כליותיו כשני כדים של מים והיו נובעות תורה. הכליות הן יודעות ללמד תורה מניין שכן הוא שנאמר "אף לילות יסרוני כליותי" (תהילים טז, ז), רבי לוי אמר מעצמו למד תורה שנאמר "מדרכיו ישפיע סוג לב" כלומר מעצמו הוא למד את התורה. מה זאת אומרת הוא למד מעצמו, אם אנחנו היינו רוצים ללמוד מעצמנו את התורה, והיינו חושבים מה ריבונו של עולם רוצה, מה נכון לעשות, מה ההתנהגות הכי נכונה ומתקנת, האם היינו יכולים להגיע לידיעת התורה? אולי היינו יכולים להשיג את הדברים ההגיוניים, ולקיים את המצוות ההגיוניות, 'לא תרצח', 'לא תגנוב' המצוות שהשכל מחייב אותן, אבל איך אפשר להגיע ל'וישמור מצוותי חוקותי ותורותי', לחוקים שאין להם טעם. אבל האמת היא שלכל דבר יש טעם, לפעמים הטעם גלוי ולפעמים הטעם נסתר ועמוק. החוק זה לא איזו גזירה שאין לה סיבה, הקב"ה הטיל עלינו את החוקים הללו מפני שהם נכונים מפני שיש להם טעם. יש חוק אחד קשה מאוד שאפילו משה רבינו לא השיג אותו, זו מצוות פרה אדומה, אבל גם למצווה זו יש טעם, רק קשה להשיג את הטעם, "אמרתי אֶחָכְמָה וְהָיָא רְחוּקָה מִמֶּנִּי" (קהלת ז, כג), ואברהם אבינו שהוא מטהר את עצמו ומתאים את עצמו לאמת, למי שעשה את כל זה, שעדיין לא מכיר אותו, הוא לאט לאט ומזדכך ומזדכך והוא מגיע למדרגה שהוא יכול לקיים את כל התורה כולה מעצמו.

תיאור התהליך של השגת ידיעת ה' מעצמו

נרחיב את הביאור בזה. "וּמִבְשָׁרִי אֶחָזָה אֵלֹהִים" (איוב יט, כו), נתבונן באדם, איך אדם נולד, איך צומח עץ. לוקחים גרעין קטן קטנטן וזורעים אותו באדמה ואחר כך גדל מזה עץ גדול מאוד. וגדל עץ בדיוק כפי התכונות שיש בתוך הגרעין הזה.

אם היית שם גרעין אחר היה גדל עץ אחר. וגודל עץ גדול וענפים רבים ופירות ועלים, וכל הגודל שלו בעצם נובע מהגרעין הקטן הזה של העץ, שהיה טמון בו הפוטנציאל הבכוח של כל מה שאחר כך גדל, פלאי פלאים. גם אדם עצמו נולד מטיפה, משהו, כלשהו כזה, מין גרעין כזה, ואם הוא יהיה גדול, גבוה, נמוך, חזק, או חלש או חכם או טיפש, הכול כבר היה טמון בגרעין הזה, במשהו הזה, בכלום הזה, איך יכול להיות דבר כזה, זה הגיוני? יכול להיות דבר כזה שבתוך הכלום הזה יש הכול, בכל מכל כל. קשיא, אבל זו מציאות, שמהכלום הזה אחר כך גדל בדיוק מה שהיה בו. אם הוא שלם או יש איזה חיסרון הכול כבר היה טמון בזה, פלא הדבר הזה. אחר כך האדם גודל, ומהכלום הזה נהיה בן אדם עם ידיים ורגליים, ורמ"ח איברים ושס"ה גידים, מוח ולב, ויש לאדם מוח, והמוח הזה הוא מנהל את האדם. אם משהו איזו נקודה שבמוח שהיא קשורה לראייה נפגעת כי היה בה איזה דימום או במוח משהו נפגע, העין יכולה להישאר שלמה והיא נראית בסדר, אבל לא רואים בה שום דבר. כלומר, בתוך המוח הזה גנוזים כל הכוחות שאותם מפעיל המוח לגבי כל רמ"ח האיברים ושס"ה גידים, כל תנועה שהאדם עושה, הכול מתחיל מהמוח הזה. זאת אומרת, יש כאן איזה מקור שהוא קטנטן מאוד והוא מנהל את כל האדם.

המקור של האדם הוא מטיפה כזאת שהיא כלום, והיא המקור שלו. נלך הלאה, המקור הזה הוא לא רק המקור של הצד הפיזי של האדם, זה גם המקור של כל כוחות הנפש שלו, הרגשות שלו, האופי הרוחני שלו, הכול תלוי בגשמיות הזאת, בכלום הזה, בכלשהו הזה. זאת אומרת, שאנחנו רואים שיש איזה משהו איכותי כזה, שיכול להיות גוף מאוד גדול, והמקור שלו הוא מאוד מופשט מאוד מאוד קטן מאוד רוחני. ונמשיך הלאה, גם המקור של המוח ושל הלב מתחיל מאיזה מקור. מה המקור של המקור של כל הכוחות של המוח, של המחשבה, של הדיבור, הכול מתחיל מכוח החיים שיותר פנימי שאחר כך מופיע ומתגלה בכל הכוחות שיש לאדם. זאת אומרת, כוח הדיבור וכוח המעשה וכוח המחשבה של האדם, נובע מאיזה מקום שמפעיל אותו שזו הנשמה. הנשמה היא מפעילה את כל ההופעה של האדם, ומי מפעיל את הנשמה, האם זה מעצמה? הרי הגוף לא מפעיל

את עצמו, משהו מפעיל אותו, והמשהו הזה הוא גם בא ממשהו, אז כנראה שיש גם נשמה לנשמה. ונראה שיש בסוף מקור להכול, והמקור הזה לא חייב להיות גדול כי אנחנו רואים שמדבר קטן הכול גדל, המקור הזה יכול להיות שהוא כל כך קטן, שהוא בכלל לא ניכר שבכלל אי אפשר למשש אותו, אבל הוא המקור. נשמה לנשמה ונשמה לנשמה והמקור זה ריבונו של עולם.

"מבשרי אחזה אלוה". אברהם אבינו שואל את עצמו מאיפה כל הכוחות שלו, מאיפה היכולות שלו לעשות ולפעול, הוא מתבונן בעצמו ומגלה שיש בו איזה מקור חיים שמחיה את כל הכוחות שלו, וכנראה שלמקור הזה יש מקור, וגם למקור הזה יש מקור, וכן הלאה... ולבסוף הוא ומגיע למסקנה שיש בורא עולם. יש מקור לכל מה שיש, והוא המקור של ההופעה של העולם וגם של כל הכוחות הרוחניים וגם של כל התורה כולה. והוא מתחבר אל הנשמה ואל שורש הנשמה, ומההתחברות הזאת הוא מגיע לכך שהוא יודע את כל התורה כולה מעצמו. כי זה הלפניי ולפנים, זו פנימיות הנשמה שהיא בעצם קשורה במקור שממנו שופע הכול. מעצמו אברהם אבינו הגיע אל האמונה, ומעצמו הוא קיים את כל התורה כולה.

האמונה היא גילוי של הנשמה

אומר לנו מרן הרב באורות האמונה:

"האמונה היא לא שכל ולא רגש אלא גילוי עצמי היותר יסודי של מהות הנשמה שצריך להדריך אותה בתכונתה" - זאת אומרת, זה גילוי עצמי יותר יסודי של מהות הנשמה. אם הסברנו שאנחנו עכשיו מבינים שיש תהליך כזה שלאדם יש לו מקור פנימי, ולמקור הזה יש מקור וגם לו יש מקור וכו' והכול הוא המשך של ריבונו של עולם, והאדם הוא המשך של ריבונו של עולם, "כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם" (בראשית ט, ו). אז מה עניין האמונה - האמונה היא הכרה במציאות העובדתית הזו, שאדם הוא וכל כוחותיו וכל חייו נובעים מהמקור מריבונו של עולם. וכשאדם מאמין, הוא מכיר ויודע את מציאותו. זה גילוי של ההתבוננות

עמוקה, גילוי של פנימיות פנימיות, זו הופעה של הנשמה זה גילוי נשמתו. זה יותר עמוק מהבנה משכל מרגש. הקשר של האדם לריבונו של עולם הוא מציאות עובדתית, והאמונה היא הופעת המציאות הזאת, מה שבאמת קיים בפועל.

מאיפה מופיעה האמונה. אומר הרב משלשה צדדים, האמונה מופיעה מהעולם, האמונה הטבעית ההסתכלותית זו הופעה של אמונה. אדם יכול להגיע לאמונה מהעולם. הוא מתבונן בעולם, כפי שהסברנו אצל אברהם אבינו, מתבונן בבריאה ובעולם, ומגיע למסקנה שמוכרח להיות שיש בורא ומגיע לאמונה. זו אמונה טבעית, באופן טבעי, לא שמישהו לימד אותו. הוא מסתכל רואה מציאות ולא אדיש למה שהוא רואה, וחוקר ושואל ומתבונן למה ואיפה ואיך? ומגיע להכרה שיש בורא עולם.

יש אמונה שמופיעה מהתורה מהמסורת מהניסים והנפלאות שהקב"ה התגלה אלינו לנגד עינינו ביציאת מצרים במתן תורה ובכל הניסים במשך כל הדורות. וכל הקיום של עם ישראל לדורותיו זה הכול קיום ניסי על טבעי, עם ישראל הוא כבשה בין שבעים אומות, והוא מתקיים במשך כל הדורות. בזה פוגשים את ריבונו של עולם. זו אמונה שנובעת מהמסורת מהחינוך המסורתי.

יש אמונה תוכית, היא מופיעה ממעמקי הנשמה, מהחוש האמוני שבתהום עומקו. כלומר אדם נולד מאמין.

פגשתי פעם אחת מישהו כזה. הגיע לישיבה בחור מחוץ לארץ ממערב אמריקה הוא גדל בסביבה גויית לחלוטין, לא דיברו אף פעם על כך שהוא יהודי, הנושא הזה בכלל לא היה מדובר. הוא ידע ברקע שהוא יהודי, והוא מספר לי שהוא תמיד האמין שיש בורא לעולם. אמנם לא קיבל שום חינוך לאמונה, ונולד מאמין. אחר כך התגלגל בהתגלגלויות שונות עד שהוא הגיע לכאן. עבר הרבה דרכים. כשהוא גדל חשב פתאום שהוא יהודי שהוא שייך לעם ישראל, אז הוא התחיל קצת להתעניין. הוא פגש יורד שירד מהארץ והוא שאל אותו התעניין אצלו. אמר לו אתה יכול לעלות לבקר בארץ ישראל בלי כסף, סטודנטים באים לקיבוצים, עורכים להם טיולים בארץ, ויש איזה סידור כזה שאתה יכול לבוא לארץ. אז הוא

הגיע לקיבוץ ששמה אוכלים דבר אחר, והוא היה שם שבועיים והוא שואל אותם, אתם יהודים, אני חשבתי שיהודים הם שונים, לא רואה שום שינוי בהתנהגות שלכם לעומת המקום שבאתי ממנו. אמרו לו אתה רוצה לראות יהודים אחרים, תיסע לצפת. נסע לצפת, והתגלגל, ורואים איך שהקב"ה מסדר ומוריד סולם למי שרוצה להתקרב. אם היו אומרים לו תבוא ישר לצפת מחו"ל, יתכן והוא לא היה בא. צריך היה להגיע לאיזה שלב שיותר קרוב אליו, ומשלב לשלב הלך והתקדם. כך הקב"ה מסדר, שאחד יורד וגורם שהשני שיעלה.

האמונה לפעמים היא באה מהעומק הפנימי. אדם מרגיש שייכות לאיזה מקור יותר גבוה מקור עליון. זה משהו עמוק, ממעמקים מתהום עומקה של הפנימיות של הנשמה. אומר לנו הרב זו ממש מדרגה מאוד גדולה שאדם חש כך בתוך פנימיותו. האמונה היא הופעה נשמטית, אבל היא צריכה לקבל הדרכה מהתורה. השלמות של הופעת האמונה בפועל, היא צריכה לבוא משתי המקורות גם יחד, גם מעומק פנימיותו, וגם מהמסורת שהיא המכוונת, אחרת זה בוסרי וזה יכול להתפרץ לכל מיני כיוונים לא נכונים. אסור שהאמונה תהיה רק מהמסורת כי אז היא לא מושלמת, היא צריכה לבוא מהעומק הפנימי של האדם שהוא מרגיש שיש מקור אלוקי, מקור עליון לכל הבריאה כולה, ומשתוקק לקרבתו, והתורה באה ומכוונת אותו איך באמת להבין את הדברים.

אברהם היה המאמין הגדול, אברהם הוא עמוד האמונה, הוא הצור והבסיס של האמונה בישראל, וזה בא אצלו ממקור עליון, ואחר כך ריבונו של עולם מתגלה אליו והוא מכיר את הקב"ה מתוכו ומהתגלותו של הקב"ה אליו.

ימי ההמתנה והאחדות

אני רוצה קצת להתייחס לענייני הימים האלה. אנחנו כבר שלושה שבועות אחרי הפוגרום הנורא המרושע של החמאס, ומחכים ועוד לא נכנסים לעזה. למה ממתנים - יש כל מיני מומחים. יש אומרים בגלל האמריקאים שהם מבקשים לדחות את הכניסה הקרקעית מסיבות שונות. והחיילים כבר קרוב לשלשה

שבועות, מתאמנים, מחכים ומצפים למהלך הזה של הכרעת החמאס בע"ה. יש אומרים בגלל שלא היו מוכנים צריכים לעשות הכנות ואימונים, יש סיבות כאלה ואחרות, יש אומרים קודם צריך לפעול על ידי המטוסים כדי לרכך את כל השטח, להכין את הכניסה, אלה הכול סיבות נכונות, ואולי יש עוד סיבות.

אבל אני חושב שצריכים להתבונן יותר עמוק. הימים האלה מזכירים לי את ההמתנה לקראת מלחמת ששת הימים. גם אז עברו כשלושה שבועות מאז שהצבא המצרי נכנס לסיני, ונהיה מתח גדול מאוד, מה עושים עם זה, איך מגיבים לזה, היו הסכמים שכל סיני מפורזת ולא נכנס לשם הצבא המצרי, והנה המצרים נכנסים ומתקרבים לגבול שלנו, והמתח מאוד גדול. חשבו שתהיה מלחמה קשה מאוד והתחילה אווירה של אחדות. זה היה תהליך, לא בבת אחת, פתאום השכנים שהיו רבים ולא דיברו אחד עם השני במשך שנים, נהיו חברים וידידים. אווירה של עזרה הדדית שרתה בין כל החלקים בעם. הצבא היה מגויס וכל המילואים היו מגויסים ולא הייתה תחבורה, אז כל מכונית שנסעה עצרה לכל מי שביקש ועזרה לו להגיע למקומו, נהייתה אווירה כזו של אחדות. היה קשה אבל עדיין הממשלה לא התאחדה. היה נתק ופער גדול מאוד בין הימין והשמאל, בשמאל אמרו שבגין קיצוני ובשום פנים לא שייך שהוא יהיה חלק מהממשלה, לפני כן לא היה שייך, זה היה כאילו לא יכול להיות... והנה עברו כשבועיים, וגם הממשלה מתאחדת, זה התחיל מלמטה והגיע בסופו של דבר גם לממשלה. עברו שלושה שבועות העם השתנה נהייתה אווירה מאוד מאחדת, מחברת מאוד מאוד.

אני זוכר עוד תקופה כזו, קרוב לאירוע שחטפו את שלושת הנערים. זו אולי תקופה שאתם זוכרים. נהייתה פתאום אווירה של ציפייה, וכולם דואגים ומתחילים להתפלל, אפילו אנשים שמעולם לא התפללו, אחד מספר שהוא עלה לבידעם שלו לחפש את הסידור של הסבא שלו כי הוא מעולם לא התפלל, זה נשאר שמה בבידעם, והוא עולה כי הוא רוצה להתפלל... שוב פעם אווירה כזו של אחדות מיוחדת במינה. וגם עכשיו בבת אחת ממצב כזה של מחלוקות קשות מאוד, בבת אחת התחילה האחדות. המכה הכואבת והמרושעת הזאת, עוררה את כל הלבבות בבת אחת תוך שעות, לא לקח זמן רב כמו בערב מלחמת ששת

הימים, שאז עבר זמן עד שהתחברו והתאחדו האנשים. פה זה לקח פחות זמן, כולם מרגישים אחריות הדדית הרגשה מחברת מאוד. ריבונו של עולם מחנך אותנו, כל פעם שאנחנו שוכחים שאנחנו עם אחד, אז הוא נותן לנו שיעורים. שיעור אחד, שיעור שני, שיעור שלישי. צריך להבין אם אנחנו לא לומדים בעצמנו, הוא נותן לנו עוד שיעורים. הקב"ה רוצה שנהיה מאוחדים.

מלחמת ה'

המלחמה זאת היא מלחמה לה', כמו שאנחנו אומרים "שיר מזמור לְאֶסְף אֱלֹהִים אֶל־דָּמִי־לְךָ אֶל־תִּחַרְשׁ וְאֶל־תִּשְׁקֹט אֵל כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיֶינָה וּמִשְׁנֹאֶיךָ נִשְׂאוּ רֹאשׁ (תהילים פג, א – ג). אויבך זה אויבי ה', ומה הם עושים "על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך". המלחמה הזאת היא מלחמה נגד ריבונו של עולם, על ה' ועל משיחו, מלחמת ה'. כל מלחמה שהיא נגד עם ישראל היא נגד ה' כי ישראל הם הנושאים את שם ה' בעולם. זו מלחמת קודש, משתתפים בה אנשים שלא כולם מודעים לזה, אבל זה מה שהם עושים, כל החיילים כולם נלחמים מלחמת ה', מלחמת קודש, כי כל הרצון של האויבים שלנו הוא נגד עם ישראל הנושא את שם ה' בעולם.

האחדות הגלויה מבטאת את האחדות הפנימית

האחדות הזו שהתעוררה היא לא רק אחדות חיצונית שבגלל שיש לנו סכנה אז כולם חייבים להתאחד כנגד הסכנה הזאת, היא בעצם מבטאת משהו עמוק יותר. זה מחייב התבוננות, למה הם רוצים להשמיד אותנו ולפגוע בנו, מפני שאנחנו עם ה'. במי הם רוצים לפגוע, רק בנושאי שם ה' בעולם, רק בשיבות, רק ברבנים ותלמידי חכמים – לא, הם רוצים לפגוע בכל עם ישראל. ולמה, הרי האחרים הם לא נושאים את שם ה', האחרים הם לא בהשקפה הזאת, אך באמת כל מי שנקרא

בשם ישראל הוא שותף לנשיאה בשם ה'. ככה זה עם ישראל, עם ישראל נושא שם ה' בעולם. אתה יהודי, אתה נושא שם ה' בעולם.

מדרגתם של הקדושים ה"ד

השבוע ביקרתי במחנה הזה שאליו הביאו את כל הנרצחים, באתי כבר אחרי. אמרתי שם לצוות הרבנים הצבאיים, שהנשמות עלו לשמיים, והקב"ה אמר לכל נשמה, הרגו אותך בגלל שאתה הבן שלי, הרגו אותך בגלל שאתה יהודי, אז אתה תהיה קרוב אליי. כל מי שנהרג בגלל שהוא בן של הקב"ה, בגלל שהוא יהודי, הוא קרוב לה'. כביכול אומר הקב"ה, אני רוצה שתהיה קרוב אלי, כי בגללי אתה נהרגת. אתה יהודי, והפגיעה בך היא פגיעה בי. באים לפגוע בשם ה', אז כל אחד שהוא נקרא בשם יהודי, והוא רוצה להישאר יהודי, ולהיות קשור לעם היהודי, הוא יכול להגיד שהוא מסכים להשקפות או לא מסכים, זה לא עוזר לו, כי הוא חלק מעם ישראל, ובגלל שהוא חלק, הוא גם מחזק את ישראל, הוא בצבא, והוא מרוויח, הוא חלק מכל הגוף הזה, והגוף הזה הוא נושא את שם ה' בעולם.

המלחמה היא נגד ריבונו של עולם, "כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יְהִימוֹן וּמִשְׁנָאִיךָ נִשְׂאוּ רֹאשׁ עַל־עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד וַיִּתְּעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ אָמְרוּ לָכֵן וְנִכְחִידֶם מִגּוֹי וְלֹא־יִזְכָּר שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד כִּי נִוְעָצוּ לָב יַחְדָּו עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרְתוּ" (תהילים פז, ג – ו) - עליך על ריבונו של עולם, ברית יכרותו. "אֶהְיֶה אֲדוֹם וַיִּשְׁמְעוּ אֱלֹהִים מוֹאָב וְהִגְרִימוּ" (שם פס' ז) ...עֲשֵׂה־לָהֶם כְּמַדְּנִן כְּסִיסְרָא כְּבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן" (שם פס' י). אנחנו צריכים לזכור, זו המהות של המלחמה. לכן אנחנו בטוחים בסייעתא דשמיא שהקב"ה ישמור את חילינו ויצליח את מעשיהם.

הכוח לנצח את כוחות הרשע

בע"ה אנחנו מתפללים שהקב"ה ייתן כוח לממשלה ולחייילים, לממשלה להחליט את ההחלטות הנכונות, ולצבא לבצע אותן באופן הנכון ולהכריע כל מריע וכל

רוע בעולם, ולא להפסיק עד שמכריעים את כל הרעים. מדינת ישראל יש לה כוח גם נגד איראן, למה היא לא מכריעה את איראן, כי המחיר גבוה, אבל יש לה כוח, היא יכולה לנצח את איראן ואת החיזבאללה ואת סוריה. יש לנו כוח לנצח את כל אויבינו. אנחנו מבקשים שה' ייתן לנו את כל הכוחות שאנחנו יכולים בעזרתם להתמודד כנגד כל אויבינו.

'אל תירא אברם אנכי מגן לך'

בפרשת השבוע, הקב"ה אומר לאברהם: "אַל תִּירָא אֲבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לְךָ שְׂכָרְךָ הֲרֵבָה מְאֹד", אברהם אבינו נלחם בארבע המלכים והחזיר את לוט. ואחר כך הקב"ה מתגלה לאברהם ואומר לו: 'אל תירא אברם אנכי מגן לך', וחז"ל אומרים לנו שארבעת המלכים בעצם התכוונו אל אברהם, קודם רצו להרוס את כל סביבתו ואח"כ יבואו להילחם באברהם עצמו, ואברהם ניצח את כולם. אומר הקב"ה לאברם 'אל תירא אברם אנכי מגן לך' אברהם חשש אחרי שהוא נלחם עם ארבעת המלכים, שאולי הוא הרג אנשים שלא היו ראויים להיהרג, והקב"ה אמר לו אל תירא, כיסחת קוצים. אתה חושב שאולי יתנפלו עליך כל האויבים, 'אנוכי מגן לך', 'אל תירא אברם'. האמירה הזאת שהקב"ה אומר לאברהם זה לא רק לאברהם אבינו, זו אמירה לכל הדורות כולם. גם כיום, אל תירא אברהם, אל תירא ישראל, 'אנוכי מגן לך'. הקב"ה אומר לישראל מה אתם חוששים, שחיזבאללה יתערבו, שאיראן יתערבו, אל תיראו, אל תחששו - אנוכי מגן לך. הקב"ה מגן על עם ישראל. יש לנו על מי לבטוח על ריבוננו של עולם שמגן עלינו. לכן אנחנו מבקשים ומתפללים לפני ריבוננו של עולם שבע"ה הקב"ה לא רק ייתן כוח להכריע אותם בדרום אלא גם בצפון. וייתן כוח לסלק את כל האוימים מעלינו.

'הבא להורגך השכם להורגו' (סנהדרין עב.). לא כתוב השכם להתגונן מפניו, אלא 'השכם להורגו' כי אם אתה מתגונן, הוא עוד פעם יקום ויתנפל ואין לדבר סוף, צריך לבטל את הרע ולסלק את כל האוימים שלא יהיו. זה מה שהתברר עכשיו.

קודם חשבו שאם מתקיפים אותנו, אנחנו צריכים להתגונן. וצריכים להכין אמצעים שונים, והגנות נגד טילים, שאם יורים עלינו, זה לא יפגע בנו - זה לא הסדר. הסדר הוא שצריך לעקור את הרע משורשו, שהקב"ה ייתן בלב המנהיגים שלנו שיבינו שזה הדבר הנכון שצריך לעשות. אין דבר כזה לחיות תחת איום כל הזמן, יורים פגזים על המדינה וזה נהיה חלק מהסדר, וממשיכים כך... אין דבר כזה. 'אל תירא אברם', 'אנוכי מגן לך'.

כיצד משמרים את האחדות לעתיד

עכשיו יש אחדות בעם כולו. ולא דנים בדברים שיש בהם חילוקי דעות, ומניחים אותם בצד. חילוקי הדעות לא התבטלו, כל אחד נשאר איתן בדעתו. אלא שהמציאות מראה לנו שלמרות חילוקי הדעות הגדולים יש בנו משהו משותף שהרבה יותר גדול מהמחלוקות. הקב"ה עשה לנו את זה כדי שנהיה מאוחדים ולא רק בעת צרה אלא גם כדי שנמשיך ונהיה מאוחדים גם להבא. איך עושים שלמרות חילוקי הדעות, חיים ביחד. עלינו להתבונן ולהתכונן כיצד עלינו לחיות יחד, וכיצד לנהל מחלוקת. אמנם זה לא תלוי רק בנו, אבל לפחות נתבונן מה עלינו לעשות.

חילוקי דעות, צריכים להתברר ולהיפתר בדרך של דיונים לא בדרך של השמצות, ופסילה הדדית. המציאות היא שאחד חושב כך והאחר חושב אחרת, וכל צד חושב שהוא צודק וממילא השני טועה. התפקיד של כל צד הוא להכיר את ההיגיון והמחשבות של הצד השני, להיכנס לראש של השני, ולהתבונן למה הוא חושב אחרת, הרי הדרך שלנו כל כך צודקת... אחרי שנכנסים לראש שלו, ומבינים מה הוא אומר ומה הוא חושב, ומה הן נקודות המוצא שלו, נבין שדעתו לא באה משטחיות או שנאה, אמנם עדיין נחשוב שהוא טועה, אבל הדיון יהיה ענייני. אם כך ננהל את הדיון והמחלוקות, האווירה תהיה אחרת לגמרי.

כדי להכיר את הדעות האחרות, צריך להיות עם ביטחון. מי שלא בטוח בדעתו, מפחד לשמוע דעה אחרת, מפחד שהיא צודקת, אבל מי שלא מפחד, ובטוח

שהדרך שלו היא צודקת ומבוססת, אין לו פחד להקשיב למה שהשני אומר. אדרבה צריך להבין למה השני חושב אחרת. וגם אם נשארים אחר כך בחילוקי הדעות, עצם העובדה שמקשיבים לדעה של השני ורואים מאיפה הוא מתחיל, יכולים אחר כך גם לשכנע אותו. אם אתה מבין אותו ויורד למחשבה שלו, אתה יכול לשכנע אותו. אם אתה סתם צועק עליו שהוא מקולקל ומעוות, זה לא מקרב אותו, זה רק מרחיק אותו. אבל אם אתה מכיר את דעתו, ואתה רואה את הנקודות של האור בדעתו, אבל בסך הכול זה לא הכיוון נכון, והוא רואה שאתה לא סתם לא מקשיב, אלא אתה מקשיב לדעתו ובכל זאת חושב אחרת, אז גם הוא חושב אולי בכל זאת אתה צודק. אתה מאתגר אותו, והוא מתחיל לבחון את הדברים. כשם שאתה מקשיב לו הוא גם מקשיב לך. מי שבטוח בדעתו לא מפחד מהבירורים האלה. כל המחלוקות האלה נובעות מפחד שמפחדים להתבונן בדעה של הצד השני, שמא אולי זה יבלבל. אז מפחדים ורבים, ונוצרות חומות, ומתפתחות המחלוקות.

צריך לגשת מתוך ביטחון. יש לנו דרך חזקה, ברורה ובטוחה. אנחנו ננהג באופן הזה ונבוא להקשיב, אולי גם הצד השני ינהג כך. ואם בסוף עדיין נישאר חלוקים, נגדיר ראשית כל במה אנחנו חלוקים, ובמה אנחנו מסכימים, ויתברר שעל חלק מהדברים יש הסכמות ובחלק חלוקים. בצורה הזאת כל היחס בין החלקים בעם ישתנה לגמרי, וגם במצב שיש חילוקי דעות יהיה אפשר לחיות ביחד. בדרך הזאת, אנחנו גם נצליח בע"ה הרבה יותר לקרב רחוקים מאשר בדרך אחרת.

זו הדרך שאנחנו צריכים ללכת בה. ראשית כל להיות מלאים ביטחון בדרכנו, ומתוך ביטחון, יכולת להקשיב, ואחר כך גם יכולת להשפיע בע"ה.

המלחמה הרוחנית – אחריות לומדי התורה

אמרנו שהמלחמה הזו מלחמת ה'. אז התפקיד שלנו בישיבה הוא תפקיד מאוד מרכזי להרבות עוד אורה של תורה וקדושה, מצוות ומעשים טובים, על זה

המלחמה – המלחמה היא על הדרך. את המלחמה החיצונית עושים חיילינו, שגם הם חלקם בני תורה, ואת המלחמה הפנימית אנחנו עורכים בבית המדרש.

”וְהָיָה מִצָּרִים נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם” (שמות יד, י) דורשים חז”ל (שמות רבה כא, ה):

”נוסעים אינו אומר אלא נוסע כיון שיצא פרעה והמצרים לרדוף אחריהם תלו עיניהם לשמים וראו שרן של מצרים פורח באוויר... שאין הקב”ה מפיל אומה עד שהוא מפיל שרה תחילה”.

כשיש מלחמה בעולם הזה, יש גם מלחמה למעלה בשמים, מלחמה בין השרים, וצריך להכריע את השר של האומה שעומדת מולנו. מי שמכריע את המלחמה בעולם הזה אלו החיילים הגיבורים, ומי שמכריע את השר שלמעלה שהוא המקור של המלחמה, אלו לומדי התורה. לכן יש לנו תפקיד מאוד מרכזי בימים האלה, לחזק את הדבקות שלנו בלימוד התורה, ובשקידת התורה, בתפילה ובקיום המצוות.

לימוד זכות

עכשיו במאמר המוסגר הדרכה פרטית. ניגש אלי השבוע בחור אחד, זה בינינו לבין עצמנו, ואמר לי שהוא מבקש ממני סליחה, כי הוא אמר למישהו שאני בשבת הגעתי לתפילה ב'שוכן עד', אז הוא מצטער והוא בא לבקש סליחה. נזכרתי בדברי הגמרא במסכת יומא (פו.) ר' יוחנן אמר היכי דמי חילול ה' שאני הולך ארבע אמות בלי תורה ובלי תפילין. רש”י מסביר שר' יוחנן היה מאוד זקן ואין הכול יודעים שנחלשתי ולומדים הימני להיבטל מתלמוד תורה. ככה התלמידים לא מבינים התלמידים לא יודעים מה זה זקן, הם מפרשים שר' יוחנן לא כל כך דבוק בתורה, ומזה הם לומדים. אז הייתה לי התלבטות אם להישאר בשבת בבוקר בבית כי הייתי מאוד מצונן או לבוא לעיקר התפילה ובכל זאת להיות בתפילה במניין. אני לומד מכאן מוסר השכל חשוב. לא רק אתם צריכים ללמוד מוסר השכל. לפעמים אני רואה מישהו מאחר לתפילה, אני לא צריך לחשוב

שהוא פשוט לא השתדל, צריך לחשוב אולי הוא מרגיש לא טוב, אולי הייתה איזו סיבה אחרת, לא תמיד ניתן להסביר את זה. באופן כללי יש לכל דבר שני צדדים, אז אפשר היה להגיד עלי, למרות שהרב מצונן בכל זאת הוא החליט לבוא לתפילה. אפשר ככה להסביר. יש פה לימוד גדול. אתה רואה משהו, לא צריך לפרש את זה באופן שלילי. 'הוי דן את כל האדם לכף זכות', אתה רואה מישהו, אתה מסתכל על המעשה, אתה לא יודע אם הוא בריא או חולה, אם הוא מרגיש טוב או לא מרגיש טוב, אתה לא יודע שום דבר, אל תאמר שהוא לא בסדר. אז צריך מאוד להיזהר בדבר הזה. נלמד את הכלל של 'הוי דן את כל האדם לכף זכות', גם אני לומד מזה. וישר כוח למי שאמר לי את הדברים.